

HERo

ДаткАйым

Funded by
the European Union

ДаткАйым < Гендердик теңчиликке жаңыча жетишүү
Продвигаем гендерное равенство по-новому

HERo – New narratives towards a gender equal society

ГЕНДЕРДИК РОЛДОР ЖАНА СТЕРЕОТИПТЕР

Жыныс жана гендер

Жыныс (sex)

тубаса

анатомо-биологиялык

жана адамдардын физиологиялык
өзгөчөлүктөрү, анын негизинде алар эркек
же аял деп аныкталат

- Уруктандыруу жөндөмдүүлүгү
- Кош бойлуулук жана төрөт
 - Эмчек эмизүү

✓ ГЕНЕТИКАЛЫК БЕРИЛГЕН НЕРСЕ
✓ ӨЗГӨРТҮҮГӨ БОЛБОЙТ

Гендер (gender)

сиңирип алынган,

ар кандай жыныстагы адамдардын
социалдык жактан белгиленген

жүрүм-туруму;

бардык чөйрөлөрдө көрүнгөн
эркектер менен аялдардын
ортосундагы мамилелердин
социалдык аспектиси (саясат,
экономика, маданият, билим берүү,
илим ж.б.)

✓ СОЦИАЛДЫК ЖАКТАН БЕЛГИЛЕНГЕН
✓ ӨЗГӨРТҮҮГӨ БОЛОТ

- **генетикалык жыныс**: ХХ – аялдардыкы, ХҮ – эркектердики
- **гормоналдык жыныс** - бездин сперматозоиддерди же жумурткаларды өндүрүү функциясы, башкача айтканда, эркек же аял жынысына мүнөздүү болгон репродуктивдүү функцияны аткаруу, ошондой эле эркек (андрогендер) же аял (эстрогендер) жыныстык гормондорун өндүрүү жөндөмдүүлүгү
- **морфологиялык же соматикалык жыныс** – гормоналдык жыныска байланыштуу ички жана тышкы жыныс органдарынын түзүлүшү жана өнүгүшү
- **жарандык жыныс** – мамлекет тарабынан белгиленген жыныс
- **тарбиялоо жынысы** – көбүнчө гендердик иденттүүлүгүн аныктоочу жыныс
- **Психикалык жыныс (гендердик иденттүүлүк)** – өзүнүн жынысын билүү, өзүн эркек же аял катары таануу

Жыныс же гендер?

- Аялдар бала төрөшөт
- Аялдар жаңы төрөлгөн ымыркайларга кам көрө алышат
- Эне - сүйүүнүн, камкордуктун жана тынчтыктын символу
- Эркектер үй-бүлөнүн багуучусу
- Өспүрүм курактагы балдардын үнү жооноруп баштайт
- Аялдар эмоционалдуу, эркектер рационалдуу
- Аялдар эркектерден көп айлык акы алса, эркектер үчүн бул фактыны кабыл алуу кыйын

Жыныс же гендер?

- Коомубуздун басымдуу бөлүгүн аялдар түзөт
- Эгерде жумуш аткарылганын кааласаңыз аялга тапшырыңыз, сөз бойдон калуусун кааласаңыз эркекке тапшырыңыз
- Мусулмандардын жогорку диний лидерлеринин арасында аялдар жок
- Аялдардын орточо эмгек акысы эркектердин орточо эмгек акысынан төмөн
- Менструация учурунда көптөгөн аялдар өздөрүн жаман сезишет
- Эркектер өлкөнүн коргоочусу
- Эркектер эч качан ыйлабайт

Гендердик ролдор

- белгилүү бир коомдо жана белгилүү тарыхый кырдаалда болгон маданий нормаларга ылайык эркектер менен аялдарга берилген социалдык ролдор
- эркектер менен аялдардын ортосундагы социалдык айырмачылыктардан келип чыгат жана алар кандай ой жүгүртүшү, кандай иш-аракет кылышы жана кандай сезимде болушу керектигин аныктайт
- ар кандай курактагы жана социалдык топтордо ар кандай болушу мүмкүн жана убакыттын өтүшү менен өзгөрүшү мүмкүн

Ошентип, бул аялдар менен эркектердин жүрүм-турум үлгүлөрү, алар биологиялык жыныс менен байланышкан салттуу күтүүлөрдөн негизделген.

Гендердик стереотиптер

- эркектер менен аялдардын ортосундагы айырмачылыктар жөнүндө белгилүү бир мезгил ичинде белгилүү бир коом үчүн туруктуу мүнөздөмөлөр

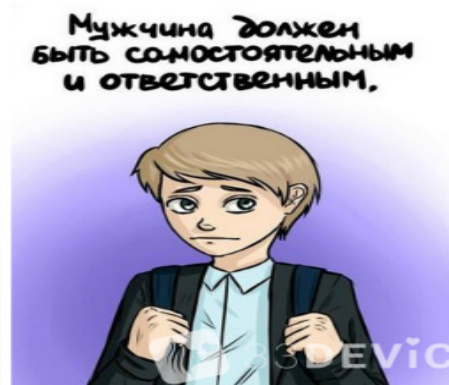
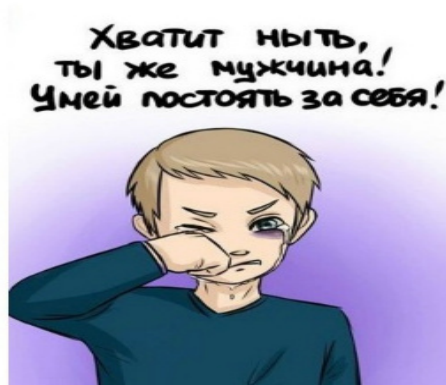
1. Эркектик жана аялдык сапаттар
2. Белгилүү социалдык ролдорду бекитүү
3. Кээ бир кесиптердеги эркектер менен аялдардын ортосундагы айырмачылыктар

«Гендердик стереотиптер» ролиги (2:26)

<https://www.youtube.com/watch?v=ZKSIjlrQXc&list=PLOu-CsdLaS7QJ3FwYnwl3QYDu8BNI4WWT&index=4>

Эркектик жана аялдык сапаттар

- эркектик жана аялдык мүнөздөмөлөр жөнүндө идеяларды чагылдырган белгилүү бир жеке сапаттардын жана социалдык-психологиялык касиеттердин жардамы менен эркектер менен аялдардын мүнөздөмөлөрү: пассивдүүлүк, көз карандылык, эмоционалдык жана тескерисинче - активдүүлүк, өз алдынчалык, агрессивдүүлүк.

Аялдардын жашоо узактыгы 75,8 жашты, эркектердики 67,6 жашты түзөт(8 жыл ажырым!)

Эркектердин өлүмү аялдардын өлүмүнө караганда 1,5-1,6 эсе жогору

Аялдар үчүн пенсия курагына чейин жетүү ыктымалдыгы 90% га жакын болсо, эркектер үчүн болжол менен - 70% гана

Пенсионерлердин 65% аялдар, 35% эркектер
Кургак учуктан эркектердин өлүмү аялдарга караганда 22,4% жогору

Эркектер арасында алкоголизмге кабылуу аялдарга караганда 7 эсе көп

Үй-бүлөдө, кесиптик жана башка
чөйрөлөрдө белгилүү социалдык
ролдорду бекитүү

- эркектер, адатта, кесиптик ийгилиги менен бааланат, ал эми аялдар - үй-бүлө жана балдары менен

- Эркектерге салыштырмалуу аялдар үй жумуштарына дээрлик 3 эсе, балдарды тарбиялоого 2 эсе көп убакыт коротушат.
- Айылдык аялдар шаардык аялдарга караганда үй иштерине 1,5 эсе көп убакыт коротушат. Тагыраак айтканда, айылдарда иштеген аялдар жуманын күнүндө орто эсеп менен 5 саат, шаарларда 3 саат 17 мүнөт убактысын үй жумуштарына жумшашат.

Кээ бир кесиптерде эркектер менен аялдардын ортосундагы айырмачылыктар

- Эркектерге чыгармачылык, башкаруучулук мүнөзгө ээ, ал эми аялдарга аткаруучу, тейлөөчү мүнөзгө ээ кесиптер белгиленген.

Иштеп жаткан чарбалык субъектилердин жетекчи аялдарынын үлүшү - 27,9%

Аялдардын эмгек акысынын эркектердин эмгек акысына болгон катышы 75,4%

Төмөнкү тармактарда аялдардын үлүшүнүн басымдуу бөлүгү эмгектенет:

Билим берүү (78,8%)

Кыймылсыз мүлк менен операциялар (95,8%)

Саламаттыкты сактоо жана социалдык кызматтар (78,2%)

Төмөнкү чөйрөлөрдө аялдардын үлүшү эң аз :

Курулуш (1,4%)

Транспорттук иш жана жүктөрдү сактоо (3,9%)

Кен казуу (4,4%).

Ушундай эле «горизонталдуу» эмгек чөйрөсүн эркек жана аял деп бөлүштүрүү менен бирге вертикалдык бөлүнүү да бар, анда жетекчилик кызматтардын басымдуу көпчүлүгүн эркектер ээлейт, ал эми аялдардын кызматтары баш ийген мүнөзгө ээ.

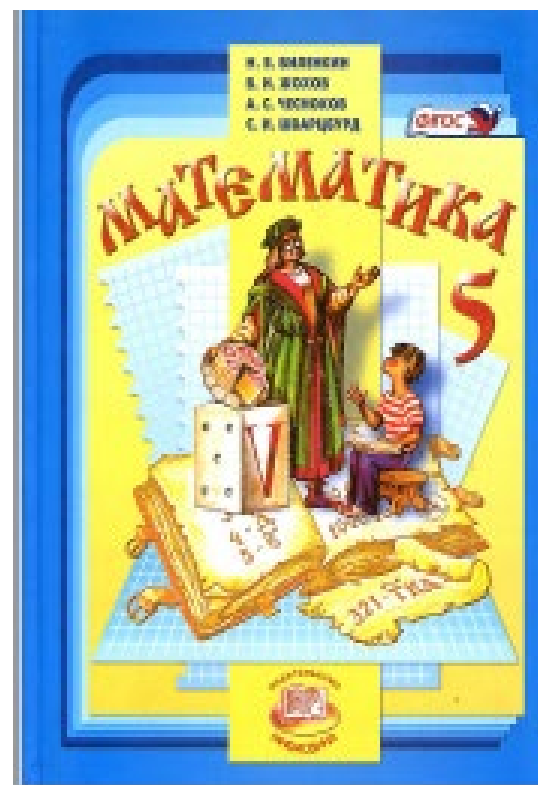
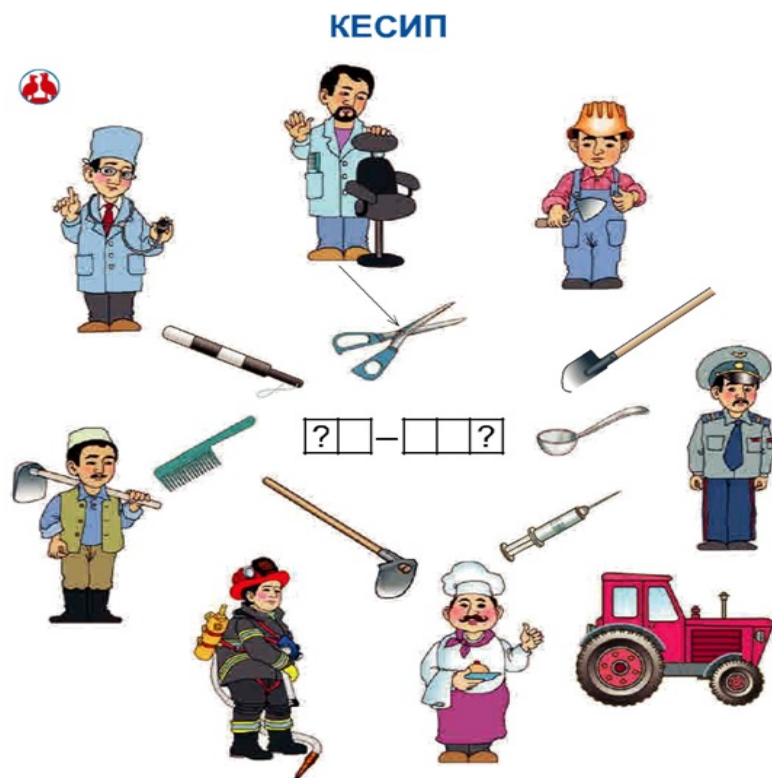
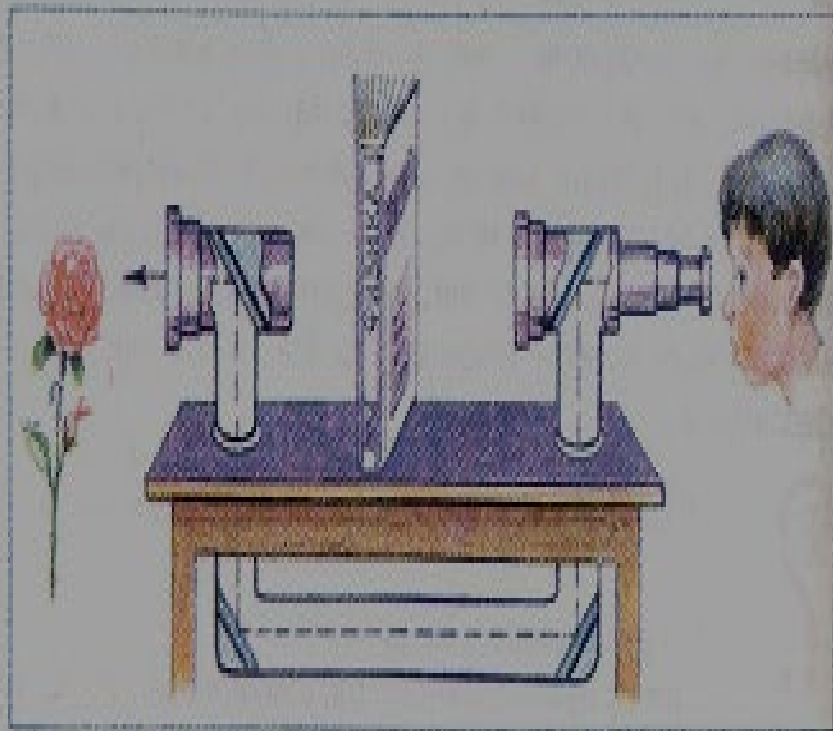

Рис. 156. Ловчие пояса.
Стряхивание жуков на
брезент

Физические явления Природы подробно изучаются с 7 класса на уроках физики.

Физика — страна чудес.

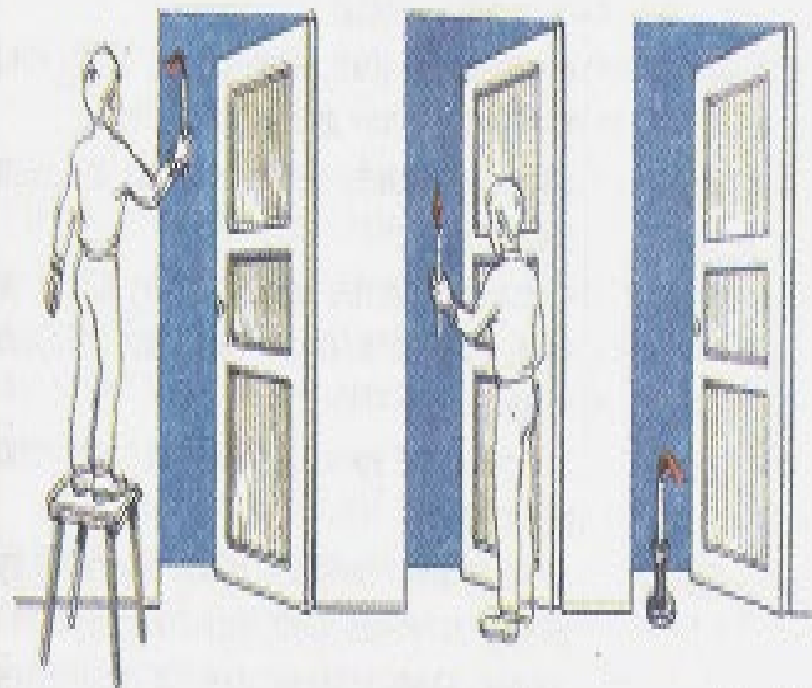
Подожди, и скоро она откроет тебе свои тайны.

А пока знания, которые ты получил, используем, чтобы узнать, как всё живое видит, слышит, ощущает окружающий мир.

§ 40. ДВИЖЕНИЕ ВОЗДУХА

Откройте дверь из тёплой комнаты в холодную или коридор. Поместите горящую свечу на пороге (рис. 67). Вы увидите, что пламя отклоняется в сторону тёплого помещения. Значит, тяжёлый холодный воздух распространяется из коридора в комнату по низу. Если же свечу поднять, то можно увидеть, что сверху у двери пламя отклоняется в сторону холодного коридора. Значит, сверху движется вытесненный холодным, более лёгкий тёплый воздух.

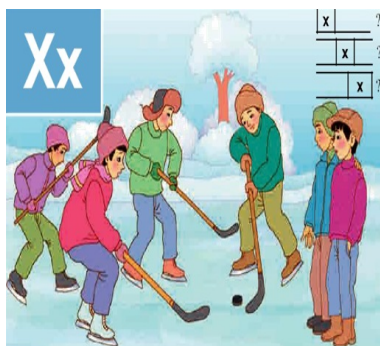

46. Рассмотрите рисунки. Назовите действия мальчика.

Запишите слова-названия действий мальчика: плывёт, прыгает, идёт

Какóв мáстер, таковá и рáботá.
Кóрень учéния гóрек, а плод слáдок.
Не говорí — не умéю, а говорí — научúсь!

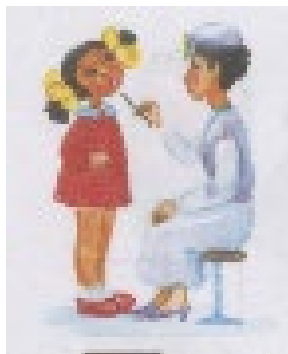

Рис. 314. Разведение кур. Инкубатор

Тайлак баатыр

Нүзүп бий

HERo
ДаткаЙым

HERO ДаткаЙым

www.hero-datkayim.kg

Funded by
the European Union

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CSC Danilo Dolci and PA Social Technologies Agency and do not necessarily reflect the views of the European Union.